

Секція: Гроші, фінанси і кредит

Борисова І.С.

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавської державної аграрної академії
м. Полтава, Україна

РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ, ЯК ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Сутність фінансової політики держави виявляється у поєднанні конкретних цілей та відповідних засобів, за допомогою яких вирішуються поставлені завдання. Цілі фінансової політики зумовлені потребами економічного розвитку і досягненням високого рівня індивідуального й суспільного добробуту. Нині фінансово-економічна ситуація в Україні складна, неоднозначна й суперечлива. Об'єктивні економічні реалії сьогодення висунули в центр фінансової політики питання про перехід від простого до розширеного відтворення, тобто про економічне зростання, яке можливе лише за наявності виробничої, грошової й соціальної стабілізації.

Україна є асоційованим членом Європейського союзу, тому актуальним є дослідження досвіду реалізації фінансової політики окремих країн Центральноєвропейського регіону, зокрема, Польщі. На думку зарубіжних експертів, економіка Польщі є своєрідним феноменом у Європейському союзі. У Західній Європі Польщу називають Китаєм Європи. Економісти консультативної компанії «Ernst & Young» та дослідницький інститут Oxford Economics включили Республіку Польщу у групу 25 ринків швидкого розвитку, які будуть мати ключовий вплив на світову економіку протягом наступних десяти років.

Після перетворення в 1989 році соціалістичної Польської Народної Республіки у Республіку Польща і обрання Уряду, який очолили прем'єр Тадеуш Мазовецький і віце-прем'єр і міністр фінансів Лешек Бальцеровіч, в країні почалися ринкові і демократичні реформи: лібералізація цін і приватизація держвласності. З 1 травня 2004 року Польща увійшла до складу Європейського Союзу [2].

Так, основними пріоритетами фінансової політики Польщі в середньостроковому плані стало:

- підвищення довіри і прозорості державних фінансів;
- скорочення дефіциту державного бюджету;
- підготовка нової класифікації бюджетних статей;
- скорочення державних витрат, їх спрямування на фінансування програм довгострокового розвитку та підтримки об'єктів інфраструктури;
- підвищення ефективності, управління та контролю за витратами;
- підвищення ролі вертикального бюджетного планування.

Боргова політика Польщі зосереджена на зменшенні загальних витрат на обслуговування боргу в довгостроковій перспективі.

До механізмів реалізації цього завдання відносять:

- зменшення запозичень Державним казначейством;
- зниження бюджетного дефіциту;
- надходження з бюджету ЄС;
- встановлення обмежень щодо позик, які отримують місцеві уряди;
- зменшення відрахувань до загальнодержавного пенсійного фонду;
- доходи від приватизації. [1, с. 103-104].

Завдяки реформам і дружньому бізнес-клімату менша за Україну Польща змогла досягти набагато кращих економічних результатів та увійти до ЄС, ще більше посиливши свою економіку. Два роки по тому ці висновки залишаються незмінними, хіба що за деякими показниками Україна тільки збільшила своє відставання.

Населення Польщі менше за населення України, вони не мають ані “Антонова”, ані “Південмашу”, мають менше чорноземів. Проте валовий внутрішній продукт цієї країни більший у 5 разів. Багато в чому полякам допомогло членство у Євросоюзі: країна отримала доступ до ринків Європи та 65 мільярдів євро дотацій. Але вони домоглися свого права вступити до ЄС, у тому числі завдяки економічним успіхам. За оцінками на 2018 рік ВВП (повний)

у Польщі складе 614,190 млрд. \$, а на душу населення – 16 179 \$. В Україні повний ВВП – 103 млрд. \$, на душу населення – 2 599 \$.

У 2006 році ВВП України зростав швидше, ніж польський. Але через кризу 2008-2009 років в Україні почався спад, а ось у Польщі ВВП зростав, адже вона виробляє менше сировини та більше конкурентоздатної продукції. У 2011 році, після закінчення кризи та зростання цін на сировину, темпи зростання ВВП України знову перевершили польські. Але зараз у світі ціни на сировину залишаються на низькому рівні – це одна з причин кризи у нашій економіці.

Україна в той час витрачала гроші на утримання курсу гривні, і зараз змушена брати кредити МВФ, щоб поповнити резерви та рефінансувати борги, взяті під час гострої фази кризи. З 2014-го загальні резерви України зросли на 3,5 мільярда доларів, у той час як резерви Польщі – на 23,3 мільярда доларів.

ВНД – сума всіх товарів і послуг, вироблених протягом року на території держави (тобто ВВП), плюс доходи, отримані громадянами та організаціями держави з-за кордону, мінус доходи, вивезені з неї іноземними громадянами та організаціями. Тобто доходи, отримані українцями з-за кордону, враховуються у ВНД України, а доходи іноземців в Україні – ні. За цим показником Польща нас також перевершує. При чому з 2014-го цей показник зменшився для України на 16 мільйонів доларів, в той час як для Польщі він зріс на 90 мільйонів доларів.

Вигідне розташування і дешева робоча сила допомагають залучати іноземні інвестиції. Доведено Польщею. Сальдо прямих іноземних інвестицій у наших сусідів складає 5,6 мільярда доларів, тобто в країну було вкладено на 5,6 мільярда більше, ніж польські громадяни інвестували в закордонні компанії. Цей показник для України у понад 1,5 раза нижчий. Війна лише одна з причин спаду, адже об'єми інвестицій почали скорочуватися ще з 2013 року. Але розрив між країнами вже не такий драматичний як у 2014 році, коли в Україну було залучено у 37 разів менше інвестицій, ніж у Польщу. Скорочення розриву відбулося не лише внаслідок зростання інвестицій в Україну, а й через зменшення позитивного сальдо інвестицій в 2 рази за 2 роки у Польщі. І, на відміну від нас,

доходи поляків від експорту більші, ніж витрати на закупівлю імпортованих товарів [4].

Ще два роки тому Польща, як і Україна, мала негативне сальдо зовнішньої торгівлі, але змогла змінити ситуацію завдяки попиту на польські товари в ЄС – у 2014-му її імпорт складав 284,5 мільярда доларів, а експорт – 273,9 мільярда доларів. Торгівля товарами з високою доданою вартістю принесла нашим сусідам 13,4 мільярда доларів – майже третина від усього експорту України в 2016 році. Хоча, у порівнянні з 2014 роком, цей показник знизився на 1,1 мільярда доларів, а для України – на 0,5 мільярда доларів.

Поляки продають в інші країни товари, які спроможна робити й Україна: вагони, автобуси, сільськогосподарську техніку. Але нашим виробникам простіше експортувати сировину, а не налагоджувати виробництво готових товарів. Таким чином, ми заробляємо на експорті менше та ще й залежні від цін на сировину.

Нам здається, що Варшава дорожча за Київ: джинси там коштують більше і ціни на газ вищі. Але середня зарплата в Польщі складає близько 1000 євро, а в Україні – 274 євро. Для того, щоб Київ став дешевшим, наші ціни повинні відповідати різниці в зарплаті та бути в 4 рази менші. Різниця у зарплатах у наших країнах скорочується — ще 2 роки тому вони відрізнялися у 5 разів [3].

Як оцінює головний економіст банку Credit Agricole Якуб Боровський, 2017 рік був цікавим з економічної точки зору. Останні 12 місяців принесли в Польщі швидке економічне зростання, якому сприяли високі показники споживання та експорту, і застій в інвестиціях підприємств. На думку експерта, таку ситуацію неможливо зберегти на довший період.

«Якби я мав вказати елемент, характерний для 2017 року, це було стрімке економічне зростання, завдяки споживанню та впливові експорту, та стагнацію інвестицій підприємств. Це рідкісна ситуація, яку неможливо зберегти в довгостроковій перспективі», – сказав економіст Якуб Боровський. За його словами, стягнення ПДВ в Польщі поліпшилося на кільканадцять відсотків і може перевищувати 10 мільярдів злотих. Це більше, ніж економічне зростання

країни. Проте, економіста турбує збільшення витрат. Додаткові фінансові ресурси, за його словами, допомогли б у пом'якшенні наслідків економічного спаду наступного року [3] .

Стан української економіки настільки складний і важкий, що нам для виживання вже необхідно говорити про можливість подвоєння розміру ВВП країни протягом наступних 10 років (звісно, з урахуванням отриманої негативної енергії економічного спаду). І вихід звичайним еволюційним шляхом вже є неможливим. Потрібен економічний прорив. Світовий досвід таких проривів свідчить про те, що їх можна здійснити тільки шляхом залучення та концентрації значного обсягу інвестицій, які буде спрямовано на пріоритетні напрями розвитку, визначені спільно державою і бізнесом на принципах державно-приватного партнерства. Іншими словами, криза української економіки має бути часом кардинальних змін і реформ, де головний тренд – соціально-економічний розвиток із сучасною моделлю управління.

Список літератури:

1. Фінанси: Навчальний посібник в 2-х частинах/ [Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. Баранової В.Г. – Одеса: Атлант, 2015. – ч.1. – 344с.
2. Вікіпедія Польша [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Польша>.
3. Економічні підсумки 2017 року в Польщі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.polradio.pl/5/38/Artykul/342182>.
4. Україна та Польша: порівняння двох економік через два роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bakertilly.ua/news/id1392>